

Den Ottende Dag

8 salmer til fællessang med klaver/orgelakkompagnement

Tekst Benedicte Hammer Præstholm

Musik Henrik Thorngaard

Billeder Maja Lisa Engelhardt

Idé og tilrettelæggelse Kirsten Lodberg

Den Ottende Dag

8 salmer til fællessang
med klaver/orgelakkompagnement

Den Ottende Dag
8 salmer til fællessang med klaver/orgelakkompagnement

Tekst Benedicte Hammer Præstholm
Musik Henrik Thorngaard
Billeder Maja Lisa Engelhardt
Idé og tilrettelæggelse Kirsten Lodberg

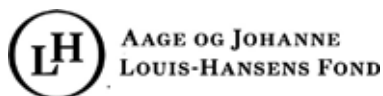
© Tekst og musik: Forlaget Resonans, forfatter og komponist, 2022
© Billeder: Maja Lisa Engelhardt

Forside: Bronzerelief *Den Ottende Dag*, Maja Lisa Engelhardt, 2020
Bagside: Maleri *Den Ottende Dag*, Maja Lisa Engelhardt, 2020

Kopiering er kun tilladt i henhold til gældende lov om ophavsret

Trykt hos Digigraf, 9490 Pandrup

Tilblivelsen og udgivelsen er støttet af Aage og Johanne Louis-Hansens Fond og af
Gudrun og Palle Mørchs Mindefond

GUDRUN & PALLE MØRCHS MINDEFOND

Forlaget Resonans, 2022
Gammeltorv 4, 9000 Aalborg
ISBN 978- 87 - 973989 - 0 - 6

Den Ottende Dag

8 salmer til fællessang
med klaver/orgelakkompagnement

Tekst Benedicte Hammer Præstholt

Musik Henrik Thorngaard

Billeder Maja Lisa Engelhardt

Idé og tilrettelæggelse Kirsten Lodberg

Forord

Den bibelske fortælling om verdens skabelse kendes af alle. Det er en af vores grundfortællinger. Det er ikke en forklaring på verdens tilblivelse, for det er videnskabens opgave at redegøre for. Poesien og kunsten har sin egen erkendelseskraft, og det vidner den bibelske fortælling også om. Det er en fortælling, der med poetisk kraft udfolder menneskets plads i verden. Menneskets færd i Guds verden er den ottende dag.

Ind i den bibelske fortælling følger Maja Lisa Engelhardts kunst og Benedicte Hammer Præstholms digte sig, og sammen med musik af Henrik Thorngaard knyttes der an til den kristne digteriske og teologiske tradition, Hexaëmeron-traditionen, der kan spores tilbage til den jødiske filosof Filon (omkring 50 e.Kr.). Senere har vores egen Anders Sunesen (der døde i 1228, og som i øvrigt var med Valdemar den Store i Estland i 1219) og den engelske digter John Milton i "Paradise Lost" (1667) gendigtet skabelsen i teologisk betydning.

Men i nærværende digt-, musik- og billedcyklus rækkes der ud over skabelsesugen. Her peges der frem mod den ottende dag, som er menneskets stadige møde med Gud i forvaltningen af skaberværket. For grundlæggende handler alt om Guds møde med mennesket.

Det gør både teksterne, musikken og billederne. Og de gør det i et samspil på hver deres måde.

Hvælvingen fra skabelsens anden dag er ikke kun en hvælving, men er også den tynde væg mellem væren og intet. Skabelsens opgave er at holde intetheden på afstand. Men alligevel kan vi i det brudte skaberværk opleve stunder, hvor intetheden skyller ind over vores liv og giver os erfaringer af tab, sorg og død. Det er den intethed, som sprænges med den tomme grav påskemorgen.

Derved er der en tæt sammenknytning af skabelse og evangelium. Man kan sige, at skabelsen er evangelium fra første færd. Opgaven er at holde intetheden på afstand. Intetheden som livets fjende. Både kunsten og digtene og musikken kredser om dette. Og hvad er intethedens modsætning andet end den kærlighed, som er størst af alt, og som Gud har skabt verden med i sit ord? Det ord, som Gud har bevæget sig dybt ind i verden i.

Man kan kun eftertænksomt bevæge sig ind i Maja Lisa Engelhardts billeder og læse Benedicte Hammer Præstholms tekster, og måske bedre endnu: lade det gå op i en større enhed med musikken af Henrik Thorngaard i enten fællessang eller korsang gennem skabelsens dage frem mod den ottende dag, hvor vi burde kunne stå på egne ben. At livet da viser os noget andet, kalder kun Kristus frem.

*Thomas Reinholdt Rasmussen
Biskop over Aalborg Stift
Aalborg, maj 2022*

Indledende Tekster

Den Ottende Dag

8 salmer til fællessang med klaver/orgelakkompagnement
Tekst Benedicte Hammer Præstholm; Musik Henrik Thorngaard

Som forlæg og inspiration til projektet er først og fremmest 8 bronzerelieffer af Maja Lisa Engelhardt, udstillet første gang i 2020. Det er syv relieffer, der refererer til de syv skabelsesdage og et relief *Den Ottende Dag*, der refererer til den dag, ”hvor alting først rigtig begynder efter Skabelsens afslutning” (Vores ottende dag). Skabelsesberetningen har Maja Lisa Engelhardt arbejdet med i mange år gennem malerier, glasmosaikker og litografier. Disse værker har igennem flere år inspireret mig til at udarbejde musikarrangementer med fokus på Maja Lisa Engelhardts billeder. Dette er nærmere beskrevet i afsnittet Efterskrift. Oplevelsen af de 8 bronzerelieffer blev afsæt for et projekt om at få skabt et sangværk *Den Ottende Dag* med nye tekster og ny musik.

Den Ottende Dag - 8 salmer til fællessang er uddraget af sangværket *Den Ottende Dag - 8 salmer for kor (SATB), sopran-og barytonsolist og klaver*. Tekst Benedicte Hammer Præstholm; Musik Henrik Thorngaard.

Da forfatter og komponist fik til opgave at skabe tekster og musik til sangværket *Den Ottende Dag*, var det med et ønske om, at tekster og melodier desuden kan bruges til fællessang. Dette ønske er gået i opfyldelse og har resulteret i denne udgivelse af de 8 salmer til fællessang. De syv af salmerne er strofiske. Salmen til den syvende dag er gennemkomponeret. De 8 salmer til fællessang er blevet indspillet med sopran Charlotte Hjørringgaard Larsen og baryton Thomas Rewes, akkompagneret af pianist Lise Gam-Jensen. Alle tre medvirker ved uropførelserne (se Efterskrift). De kan høres online eller på en CD, der er indlagt i denne udgivelse.

Den Ottende Dag

Bronzerelieffer af Maja Lisa Engelhardt

De 8 bronzerelieffer blev udstillet første gang i Galerie Moderne i Silkeborg fra den 19. september til den 7. november 2020. De blev med titlen *Vores ottende dag* udstillet sammen med værker af Gerda Louis-Hansen. De første syv relieffer ligger i udtryk tæt på de syv litografier over skabelsesberetningen, som Maja Lisa Engelhardt udstillede i 2017. Ligeledes er der stor lighed med de syv glasmosaikker over skabelsesdagene, som Maja i 2010 skabte til Skt. Mariækirken, Liobaklostret på Frederiksberg.

Maja Lisa Engelhardt sagde ved udstillingens første dag, den 19. september, at motivet i bronzerelieffet *Den Ottende Dag* forestiller aks, dyrkning af jorden. Om 8-tallet til højre i motivet sagde Maja, at det kunne være et 8-tal eller symbol på evigheden.

I kataloget *Vores ottende dag* noteres de enkelte dage DEN FØRSTE DAG osv. Denne skrifttype er også benyttet som overskrift over noder og tekst.

Om inspirationen til de 8 bronzerelieffer fortalte Maja Lisa Engelhardt ved udstillingen i Silkeborg, at hun var blevet opfordret af overrabbiner Bent Lexner til ud over de syv skabelsesdage også at beskæftige sig med den ottende dag. Bent Lexner er citeret under billedet af DEN OTTENDE DAG i kataloget *Vores ottende dag*, udgivet 2020: *For den 7. dag har Gud sat grænser, her skal vi "hvile". På den 8. dag skal vi benytte menneskets egenskaber til at fortsætte Guds vidunderlige verden.*

Den Ottende Dag

Digte af Benedicte Hammer Præstholm

Digtene med titlen *Den Ottende Dag* har Benedicte Hammer Præstholm givet undertitlen: "Trinitarisk sangcyklus over den første skabelsesberetning og Maja Lisa Engelhardts værk Den ottende dag."

Om arbejdet med teksterne har Benedicte Hammer Præstholm skrevet følgende:

"Min arbejdsmetode har været først at se på reliefferne og at læse bibelteksten i den autoriserede bibel og bibelen 2020. Herudaf er sprunget flere sproglige billeder fx 'krusninger på mørket' og 'træet der vokser ind i himlen'.

I den indledende fase har jeg også foretaget en vægtning af 'stoffet', fx har jeg lagt vægten på *hvælvingen* på Anden Dag, hvor Engelhardts titel er "Hav og himmel adskilles". Jeg har desuden hentet inspiration i andre tematisk beslægtede tekster fra det gamle og det nye testamente.

Generelt har jeg ønsket ikke at forblive i skabelsens urtid, men at bringe skabelsesdagens temaer ind i vores tid. Digtene er derfor ikke kun fortællende og 'deskriptive', men også eksistentielle. I sammenhæng hermed har jeg ønsket, at digtene skulle bevæge sig ud over første trosartikel og handle om forholdet mellem os og den Gud, der både er skaber, frelser og fornyer, Fader, Søn og Ånd. Maja Lisa Engelhardts jødiske inspiration til værket om *Den ottende dag* suppleres altså her med en trinitarisk forståelse af Gud, menneske og den skabte verden."

Den Ottende Dag

Dybde og overflade

Denne overskrift er titlen på kataloget med billeder af en serie af værker af Maja Lisa Engelhardt over den ottende dag. Serien blev første gang udstillet på Elizabeth Harris Gallery i New York fra den 26. februar til den 9. april 2022. Serien omfatter 20 monotypier med titlen *Kornaks*, 7 keramiske relieffer med titlen *Korn i ler* og et stort maleri med titlen *Den Ottende Dag*. Maleriet er akryl på lærred og måler 210 cm gange 350 cm.

I presseomtalen i forbindelse med udstillingen kunne man læse følgende: ”Inspirationen udspringer af kunstnerens overvejelse over lerets vigtighed i dansk kultur, både som basis byggemateriale og gennem den næring, det giver til kornets vækst og til relationen mellem jorden, menneske og Gud.” I det danske katalog skriver Maja Lisa Engelhardt i teksten KORN I LER:

”I Danmark har vi lerjord . . . Ler som er brændt, jorden som på forunderlig vis rejser sig op og bliver til vægge og huse og ikke mindst en lang række kirker og katedraler. Vore kirker er granit og murstenskirker. Igennem mange år har jeg brugt dette ler til at modellere relieffer med . . .

Det faldt mig helt naturligt nogen tid efter færdiggørelsen af mit store maleri, at fremstille kornmotivet inde i det ler, som det vokser op fra. Kornet giver brød, og brødet giver liv, og brødet bruges på alterbordet til nyt liv. Kornet har brug for en sædemand, hvis det skal sås. Alle disse tanker har også optaget mig, da jeg gik i gang med at male *Den Ottende Dag*.”

Valg af forfatter og komponist m.m.

Jeg valgte Benedicte Hammer Præstholm som forfatter til digtene på grund af hendes teologiske dybde og hendes poetiske sprog bl.a. med ord som nænsomhed og varsomhed. Valget som komponist faldt på Henrik Thorngaard på grund af hans originale og milde tonesprog.

Der har gennem tiderne været skrevet mange salmer om skabelsen, men efter hvad jeg har kendskab til, er det første gang, at der i den danske salmeskat er et digt og en melodi for hver af de syv skabelsesdage. Desuden er det efter mit kendskab første gang, at den ottende dag er nævnt i den danske salmeskat. I salmen *Stjernerne lyser* fra 1997 af den norske salmedigter Svein Ellingsen omtales den ottende dag i vers 3: *Drømmen og håpet skal bo i vort hjerte! Se, nå er skapelsens åttende dag! Vi skal erkjenne i gledesfyldt undring: Alt, som er skapt, er vor søster og bror* (Norsk Salmebog 2013 nr. 724).

Tanken om den ottende dag indgår i den kristne kirke i forståelsen af mennesket som forvalter (ikke som forbruger). Desuden ved at opstandelsen fandt sted på dagen efter sabbatten – altså på den ottende dag. Fra den ottende dag er universet overladt til os, men vi er ikke alene. Da Jesus efter opstandelsen viste sig for disciplene, sluttede han med at sige ”Og se, jeg er med jer alle dage indtil verdens ende” (Matt. 28,20).

Disse digte med musik er en gave til os her og nu og til eftertiden. Benedicte Hammer Præstholm har ”ønsket at bringe skabelsesdagenes temaer ind i vores tid”, fordi skabelsens Gud er treenig og derfor også altid er nutid og fremtid. Henrik Thorngaards tonesprog går fra det velkendte frem til noget nyt med en ro og en varme, som vi til alle tider har brug for.

Det er mit håb, at tekster og musik må blive til glæde for mange, og at de 8 salmer må bidrage til fornyelse af den danske salmeskat.

Tak

Stor tak til alle dem, der har gjort det økonomisk muligt at gennemføre projektet *Den Ottende Dag*: at skabe nye digte, nye kompositioner, at publicere resultatet og at præsentere det i to opførelser den 25. september og den 2. oktober 2022.

Tak til Aage og Johanne Louis-Hansens Fond, Gudrun & Palle Mørchs Mindefond, Vor Frue Kirke, Aalborg, Saltum Kirke, klaverstemmer Finn Møller, Aalborg, og alle, der har bidraget til den private indsamling.

En særlig tak til Maja Lisa Engelhardt, der igennem alle de år, jeg har udarbejdet musikarrangementer med hendes billeder og udsmykninger, har givet mig lov til uden vederlag at få de ønskede billeder tilsendt og ret til at benytte dem til PowerPoint og presseomtale. Tak også for at give lov til at benytte billederne i udgivelsen. Det har for mig altid været en stor glæde at bringe det lys og det håb videre, som findes i Maja Lisa Engelhardts kunstværker.

Tak til min mand Poul Jacobsen, der på alle måder har støttet projektet. Poul har stået for at søge fonde og er gået helhjertet ind for at skaffe penge gennem en privat indsamling. Derudover har Poul hjulpet med meget af det praktiske og med råd og dåd.

Endelig en meget stor tak til alle medvirkende i de to opførelser, ikke mindst til Pankoret, der gennem mange år med begejstring har medvirket i et utal af arrangementer. Pankoret har medvirket i alle arrangementer med billeder af Maja Lisa Engelhardt undtagen arrangementet med billeder over den sjette dag.

*Kirsten Lodberg
Aalborg, maj 2022*

8 salmer

for fællessang med klaver/orgelakkompagnement

Billeder: Skabelsesberetningen i glasmosaikker og litografier, 8 bronzerelieffer
(skabelsesberetningen og *Den Ottende Dag*) og maleriet *Den Ottende Dag*

DEN FØRSTE DAG

Maja Lisa Engelhardt
FØRSTE DAG, 2010
Glasmosaik
Skt. Mariæ Kirke, Lioba Kloster

”I begyndelsen skabte Gud himlen og jorden. Jorden var dengang tomhed og øde, der var mørke over urdybet, og Guds ånd svævede over vandene. Gud sagde: ’Der skal være lys!’ Og der blev lys.”

1. Mos. 1,1-3

Maja Lisa Engelhardt
DEN FØRSTE DAG, 2016
Litografi, 50 x 35 cm
Himmel og jord, lys og mørke skabes

Maja Lisa Engelhardt
DEN FØRSTE DAG, 2020
Bronzerelief, 80 x 80 cm
Himmel og jord, lys og mørke skabes

DEN FØRSTE DAG

Benedicte Hammer Præstholm 2021-2022

Henrik Thorngaard 2021-2022

$\text{♩} = 68$

The musical score is written for piano and voice. It consists of five systems of music. Each system has a vocal line (treble clef) and a piano accompaniment (grand staff). The key signature is B-flat major (two flats). The tempo is marked as quarter note = 68. The lyrics are in Danish. The first system covers measures 1-5, the second measures 6-10, the third measures 11-15, the fourth measures 16-20, and the fifth measures 21-24. The score ends with a double bar line and repeat dots.

Ån - de - drag - ets kræf - ter gav krus - ning -

er på mør - ket. I dy - bet var din

tin - de. Gud, du vil - le ly - set!

Du tal - te, så det ske - te, så in - gen fø - des blin - de. Så

in - gen fø - des blin - de.

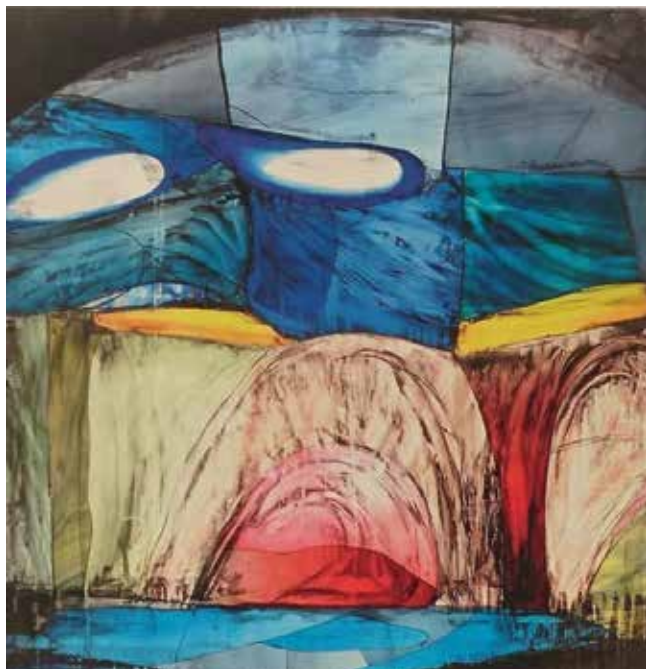
DEN FØRSTE DAG

1 Åndedragets kræfter
gav krusninger på mørket.
I dybet var din tinde.
Gud, du ville lyset!
Du talte, så det skete,
så ingen fødes blinde.

2 Dagen var dets øje,
men før alverdens sole
kom lyset fra dit hjerte.
Det, hvori din verden
må lære sig at kende
i kærlighed og smerte.

Benedicte Hammer Præstholm 2021-2022

DEN ANDEN DAG

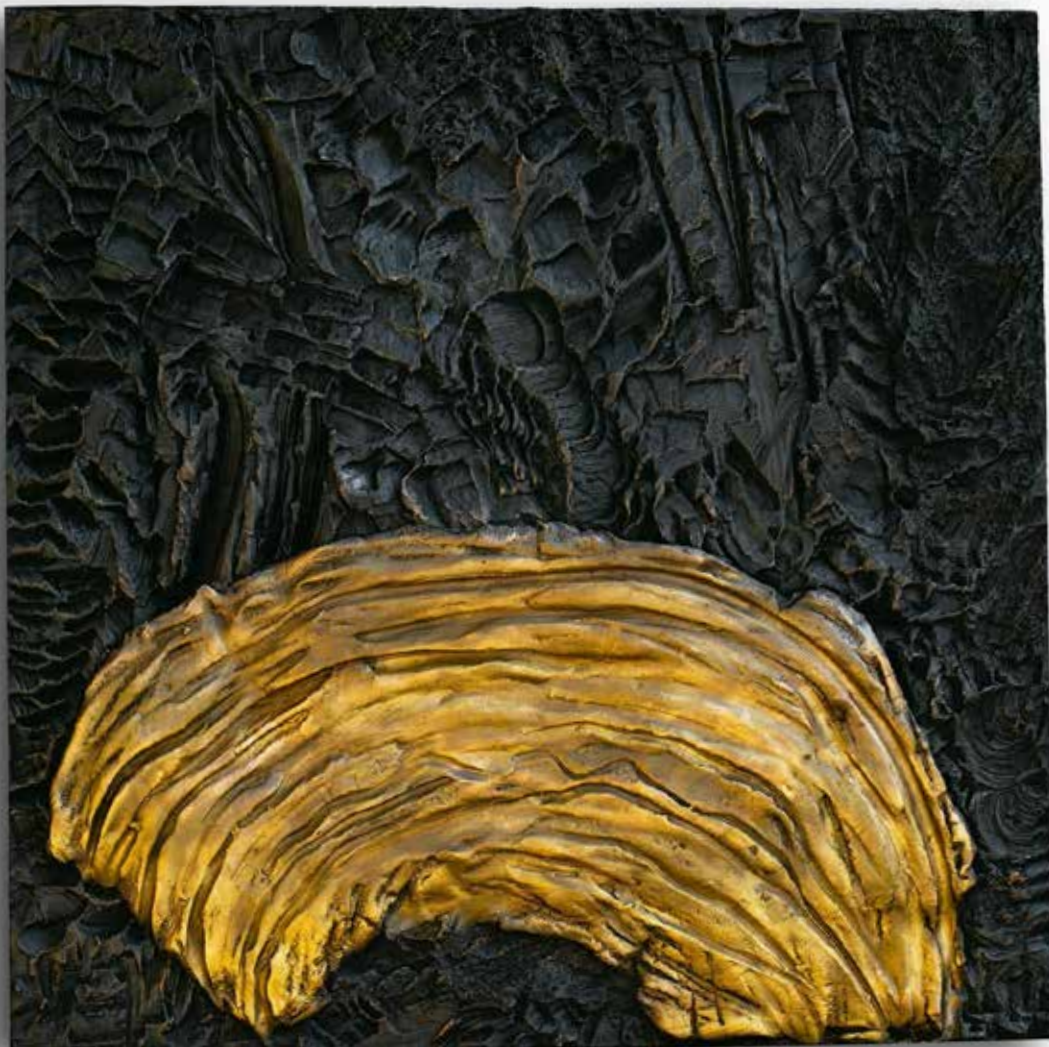
Maja Lisa Engelhardt
ANDEN DAG, 2010
Glasmosaik
Skt. Mariæ Kirke, Lioba Kloster

”Gud sagde: ’Der skal være en hvælving i vandene; den skal skille vandene!’ Og det skete; Gud skabte hvælvingen, som skilte vandet under hvælvingen fra vandet over hvælvingen. Gud kaldte hvælvingen himmel. Så blev det aften, og det blev morgen, anden dag.”

1. Mos. 1,6-8

Maja Lisa Engelhardt
DEN ANDEN DAG, 2016
Litografi, 50 x 35 cm
Hav og Himmel adskilles

Maja Lisa Engelhardt
DEN ANDEN DAG, 2020
Bronzerelief, 80 x 80 cm
Hav og himmel adskilles

DEN ANDEN DAG

Benedicte Hammer Præstholm 2021-2022

Henrik Thorngaard 2021-2022

♩ = 116

En hvæl-vingså u - en - de-lig, et hul - rum for din ver - den. Den

5 smuk - ke-ste mem - bran om det in - gen-ting, hvor no-get kan bli - ve

9 til.

The musical score is written for piano in 6/8 time with a tempo of 116 beats per minute. It consists of three systems of music. The first system (measures 1-4) includes the lyrics 'En hvæl-vingså u - en - de-lig, et hul - rum for din ver - den. Den'. The second system (measures 5-8) includes the lyrics 'smuk - ke-ste mem - bran om det in - gen-ting, hvor no-get kan bli - ve'. The third system (measures 9-10) includes the word 'til.' and ends with a double bar line. The piano accompaniment features a steady eighth-note bass line and a more melodic treble line with some chords and grace notes.

DEN ANDEN DAG

- 1 En hvælving så uendelig,
et hulrum for din verden.
Den smukkeste membran
om det ingenting,
hvor noget kan blive til.
- 2 Igennem vandets druknefelt
en kile af din ånde.
Som lunger fyldt med ilt
fra dit åndedræt,
der blæser igennem alt.
- 3 Når verdens tyngde knuser mig
og presser rummet sammen
så red mig fra min angst
og min åndenød.
Rejs himlen! Vid livet ud!

Benedicte Hammer Præstholm 2021-2022

DEN TREDJE DAG

Maja Lisa Engelhardt
TREDJE DAG, 2010
Glasmosaik
Skt. Mariæ Kirke, Lioba Kloster

”Gud sagde: ’Vandet under himlen skal samle sig på ét sted, så det tørre land kommer til syne!’ Og det skete. Gud kaldte det tørre land jord, og det sted, hvor vandet samlede sig, kaldte han hav. Gud så, at det var godt.

Gud sagde: ’Jorden skal grønnes: Planter, der sætter frø, og alle slags frugttræer, der bærer frugt med kerne, skal være på jorden.’ Og det skete.”

1. Mos. 1,9-12

Maja Lisa Engelhardt
DEN TREDJE DAG, 2016
Litografi, 50 x 35 cm
Træer, urter og frugter skabes

Maja Lisa Engelhardt
DEN TREDJE DAG, 2020
Bronzerelief, 80 x 80 cm
Træer, urter og frugter skabes

DEN TREDJE DAG

Benedicte Hammer Præstholm 2021-2022

Henrik Thorngaard 2021-2022

$\text{♩} = 68$

Nu spi - rer jor - den grønt af ska - ber - glæ - de. En

3
o - ver-flod, et myl-der u - den må-de. I vin - ter-gæk-kens for-måls-lø - se

6
skøn-hed er gemt en e - vig sand-hed om din nå - de.

DEN TREDJE DAG

- 1 Nu spirer jorden grønt af skaberglæde.
En overflod, et mylder uden måde.
I vintergækkens formålsløse skønhed
er gemt en evig sandhed om din nåde.
- 2 Du klæder jorden på i æbleblomster,
der svæver let i vellugt fra syrenen.
Og påskeliljen venter på sin fremtid,
på livets lys, der vælter frem bag stenen.
- 3 De slanke stammer med de dybe rødder
skal vokse milevidt, før korsets planker
får træet til at vokse ind i himlen
hvor hjertet, der vil vække døde, banker.
- 4 For alle, der engang skal dø som græsset
og visne bort som blomsterne på marken,
skal spire frem i lys som vintergækken,
som smykker langs Guds aftensti i parken.

Benedicte Hammer Præstholm 2021-2022

DEN FJERDE DAG

Maja Lisa Engelhardt
FJERDE DAG, 2010
Glasmosaik
Skt. Mariæ Kirke, Lioba Kloster

”Gud sagde: ’Der skal være lys på himmelhvælvingen til at skille dag fra nat. De skal tjene som tegn til at fastsætte festtider, dage og år, og de skal være lys på himmelhvælvingen til at oplyse jorden!’ Og det skete.”

1. Mos. 1,14--16

Maja Lisa Engelhardt
DEN FJERDE DAG, 2016
Litografi, 50 x 35 cm
Dag og nat adskilles

Maja Lisa Engelhardt
DEN FJERDE DAG, 2020
Bronzerelief, 80 x 80 cm
Dag og nat adskilles

DEN FJERDE DAG

Benedicte Hammer Præstholm 2021-2022

Henrik Thorngaard 2021-2022

$\text{♩} = 60$

The musical score is written for piano and voice. It consists of three systems of music. The first system has two measures, the second has three measures, and the third has three measures. The key signature is two sharps (F# and C#), and the time signature is 4/4. The tempo is marked as quarter note = 60. The lyrics are in Danish. The piano accompaniment features a steady bass line and a more active treble line with chords and moving lines. The voice part is a single melodic line that follows the lyrics.

Du gav os ti - den at le - ve i. Her

veks - ler næt - ter og da - ge, hvor so - len nik - ker til

må - nens segl og stjer - ner blin - ker til - ba - ge.

DEN FJERDE DAG

- 1 Du gav os tiden at leve i.
Her veksler nætter og dage,
hvor solen nikker til månens segl
og stjerner blinker tilbage.
- 2 Du gav os livet med lånte år
med lyst og lysende nætter.
Med mørke dage og klare ord
og vintertanker, der letter.
- 3 Du gav os bønnerne at bruge af,
når hjertet flakser mod himlen,
hvor år og dage tar plads hos dig
som blege stjerner i vrimlen.
- 4 Du fylder tiden med evighed,
din fremtid virker tilbage
med tidebølger af kærlighed
på alle nætter og dage.

Benedicte Hammer Præstholm 2021-2022

DEN FEMTE DAG

Maja Lisa Engelhardt
FEMTE DAG, 2010
Glasmosaik
Skt. Mariæ Kirke, Lioba Kloster

”Gud sagde: ’Vandet skal vrimle med levede væsener, og fugle skal flyve over jorden oppe under himmelhvælvingen!’ Og det skete; Gud skabte de store havdyr og alle slags levende væsener, der rører sig og vrimler i vandet, og alle slags vingede fugle. Gud så, at det var godt. Og Gud velsignede dem og sagde: ’Bliv frugtbare og talrige, og opfyld vandet i havene! Og fuglene skal blive talrige på jorden!’”

1. Mos. 1,20-23

Maja Lisa Engelhardt
DEN FEMTE DAG, 2016
Litografi 50 x 35 cm
Fugle og havdyr skabes

Maja Lisa Engelhardt
DEN FEMTE DAG, 2020
Bronzerelief, 80 x 80 cm
Fugle og havdyr skabes

DEN FEMTE DAG

Benedicte Hammer Præstholm 2021-2022

Henrik Thorngaard 2021-2022

♩ = 120

First system of the musical score. It consists of a treble and a bass staff joined by a brace. The treble staff has a key signature of one flat (B-flat) and a time signature of 6/8. The melody begins with a quarter note G4, followed by eighth notes A4, Bb4, and C5. The bass staff provides a harmonic accompaniment with a half note G3 and a quarter note Bb3. The lyrics are: 'Him-len og ha - vet er fyldt af dit ska - ber-værk. Vil - jen til'.

Him-len og ha - vet er fyldt af dit ska - ber-værk. Vil - jen til

Second system of the musical score, starting at measure 4. The treble staff continues the melody with a quarter note D5, followed by eighth notes E5, F5, and G5. The bass staff continues with a half note G3 and a quarter note Bb3. The lyrics are: 'myl - der fol-der du ud. Svøm-men-de, le - gen - de, ja - gen - de, sprin-gen - de.'

myl - der fol-der du ud. Svøm-men-de, le - gen - de, ja - gen - de, sprin-gen - de.

Third system of the musical score, starting at measure 8. The treble staff has a half note G4, followed by a quarter note A4, and a half note Bb4. The bass staff has a half note G3 and a quarter note Bb3. The lyrics are: 'Alt har din livs - kraft, le - ven - de Gud.'

Alt har din livs - kraft, le - ven - de Gud.

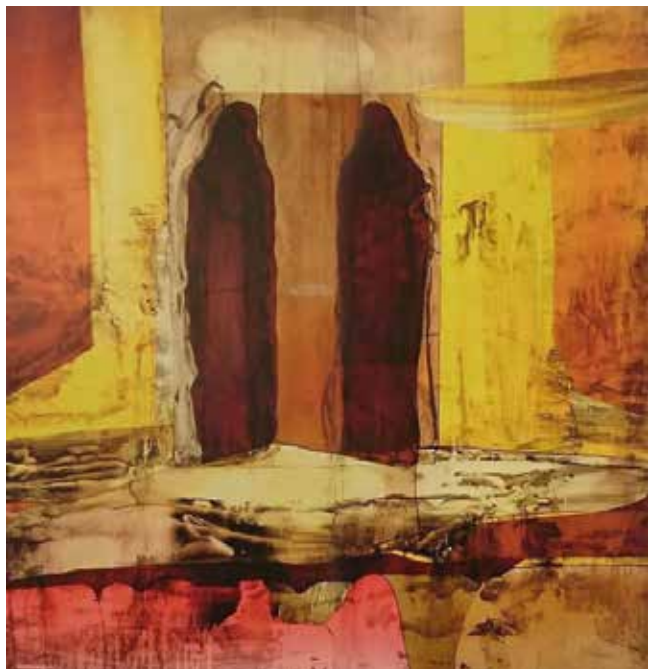
DEN FEMTE DAG

1 Himlen og havet er fyldt af dit skaberværk.
Viljen til mylder
folder du ud.
Svømmende, legende, jagende, springende.
Alt har din livskraft,
levende Gud.

2 Syngende, svævende, dalende, stigende.
Uden bekymring,
fjerlette krop.
Lovpriser lyset, en solsort mod skyerne
kalder på længslen –
Hør, og se op!

Benedicte Hammer Præstholm 2021-2022

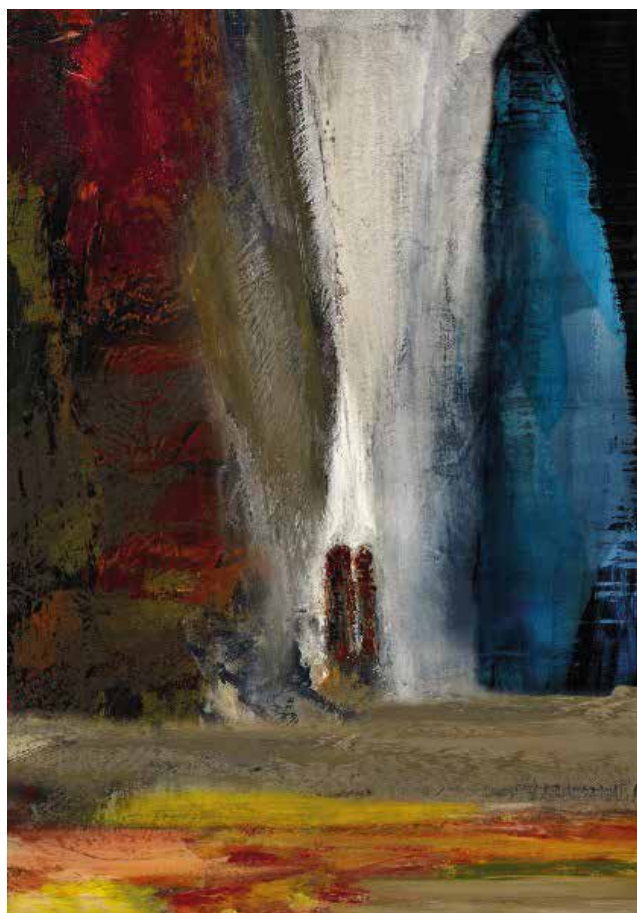
DEN SJETTE DAG

Maja Lisa Engelhardt
SJETTE DAG, 2010
Glasmosaik
Skt. Mariæ Kirke, Lioba Kloster

”Gud skabte mennesket i sit billede; i Guds billede skabte han det, som mand og kvinde skabte han dem.”

1. Mos 1,27

Maja Lisa Engelhardt
DEN SJETTE DAG, 2017
Litografi, 50 x 35 cm
Dyrene og mennesket skabes

Maja Lisa Engelhardt
DEN SJETTE DAG, 2020
Bronzerelief, 80 x 80 cm
Dyrene og mennesket skabes

DEN SJETTE DAG

Benedicte Hammer Præstholm 2021-2022

Henrik Thorngaard 2021-2022

$\text{♩} = 60$

1.Ved sol - op - gang skab - te du men - ne - sket, lod
 2.Så stod vi i ly - set og så os om, tog..
 3.Gav du os den u - ro, vi le - ver med?..
 4.Du la - der os stå un - der stjer - ner - ne..

3
 strå - ler - ne slå i-mod øj - ne - nes låg. Vågn op, kæ - re skab - ning, tag

6
 ver - den ind med var - som - hed, vogt og

9
 våg.

DEN SJETTE DAG

- 1 Ved solopgang skabte du mennesket,
lod strålerne slå imod øjnenes låg.
Vågn op, kære skabning, tag verden ind
med varsomhed, vogt og våg.
- 2 Så stod vi i lyset og så os om,
tog kroppenens skridt på din dugvåde jord.
Som vandrende grænser, der så sig selv
i mødet med dine ord.
- 3 Gav du os den uro, vi lever med?
Spændt ud som vi er mellem dig og os selv.
Vi bærer din lighed og længes mod
at løse det dybe skel.
- 4 Du lader os stå under stjernerne
og føle os ganske uendeligt små.
Du løfter en hånd på det mindste barn
og sætter en guldring på!

Benedicte Hammer Præstholm 2021-2022

DEN SYVENDE DAG

Maja Lisa Engelhardt
SYVENDE DAG, 2010
Glasmosaik
Skt. Mariæ Kirke, Lioba Kloster

”Således blev himlen og jorden og hele himlens hær fuldendt. På den syvende dag var Gud færdig med det arbejde, han havde udført, og på den syvende dag hvilede han efter alt det arbejde, han havde udført.”

1. Mos. 2,1-2

Maja Lisa Engelhardt
DEN SYVENDE DAG, 2016
Litografi, 50 x 35 cm
Hviledagen og velsignelse af skaberværket

Maja Lisa Engelhardt
DEN SYVENDE DAG, 2020
Bronzerelief, 80 x 80 cm
Hviledagen og velsignelse af skaberværket

DEN SYVENDE DAG

(Første linie læses fælles*)

Jeg er hvilen.*

Kom med din sorg
og din hjemløse kærlighed.

Kom med dit slid
dine uopfyldte drømme.

Kom med din træthed,
der tynger dig mod jorden.

Kom med din rastløshed
og de anspændte muskler.

Kom med din svigtende vilje
de løgnagtige ord.

Kom med din angst
og dit fremmede væsen.

Kom, læg det her hos mig
på den syvende dag.

Benedicte Hammer Præstholm 2021-2022

DEN SYVENDE DAG

Benedicte Hammer Præstholm 2021-2022

Henrik Thorngaard 2021-2022

$\text{♩} = 104$

mf
Kom med din sorg og din hjem - lø - se kær-lig-hed.

5
f
Kom med dit slid di - ne u - op - fyld - te drøm - me.

9
f
Kom med din træt-hed, der tyn - ger dig mod jor-den.

13
Kom med din rast-løs-hed og de an-spænd-te musk-ler, spænd-te musk-ler.

The musical score is written for voice and piano. It consists of four systems of music. Each system has a vocal line on a single staff and a piano accompaniment on two staves (treble and bass clef). The key signature is one sharp (F#), and the time signature is 6/8. The tempo is marked as 104 beats per minute. The dynamics range from mezzo-forte (mf) to forte (f). The lyrics are in Danish and describe the seventh day of creation.

2

17

Kom med din svig - ten - de vil - je de løgn - ag - ti - ge

20

ord. Kom med din angst og dit frem - me - de væ - sen. Kom, læg det her hos

24

mig på den sy - ven - de dag.

DEN OTTENDE DAG

Maja Lisa Engelhardt
Den Ottende Dag, 2020
Acryl på lærred, 210 x 350 cm

Maja Lisa Engelhardt
DEN OTTENDE DAG
Bronzerelief, 80 x 80 cm

*For den 7. dag har Gud sat grænser, her skal vi "hvile".
På den 8. dag skal vi benytte menneskets egenskaber til at fortsætte
Guds vidunderlige verden. (Overrabbiner Bent Lexner)*

DEN OTTENDE DAG

Benedicte Hammer Præstholm 2021-2022

Henrik Thorngaard 2021-2022

♩ = 74

The musical score is written for piano and voice. It consists of three systems of music. The first system starts with a treble and bass clef, a key signature of two sharps (F# and C#), and a common time signature (C). The tempo is marked as quarter note = 74. The lyrics are: "Et un - der-fuldt u - ni - vers. En". The second system starts with a measure rest of 3 measures, followed by the lyrics: "klo - de i blåt og grønt. Den ot - ten - de dag er". The third system starts with a measure rest of 6 measures, followed by the lyrics: "ny. Be - gyn - del - sen klin - ger skønt. (2.vers)". The score ends with a double bar line.

Et un - der-fuldt u - ni - vers. En

3
klo - de i blåt og grønt. Den ot - ten - de dag er

6
ny. Be - gyn - del - sen klin - ger skønt. (2.vers)

DEN OTTENDE DAG

- 1 Et underfuldt univers.
En klode i blå og grønt.
Den ottende dag er ny.
Begyndelsen klinger skønt.
- 2 Hver morgen skal hænder så
og dele din poesi
og dyrke det gode frem
fra frøenes indeni.
- 3 Og hænderne sår og sår.
Men ørknerne går på jagt,
for døden er viklet ind
i menneskehænders magt.
- 4 Vi bønfalder, når vi ser
den tomme og øde jord -
kom, Kristus, og vær det aks,
der opstår og gror og gror.
- 5 Betro os dit liv igen,
dit grønne og modne liv.
Lad hænderne bære frugt!
Vi beder dig, Skaber, giv!

Benedicte Hammer Præstholm 2021-2022

Efterskrift

Uropførelse Den Ottende Dag

8 salmer for kor (SATB), sopran- og barytonsolist og klaver
og
8 salmer til fællessang med klaver/orgelakkompagnement

Tekst Benedicte Hammer Præstholm
Musik Henrik Thorngaard

Billeder af Maja Lisa Engelhardt (Skabelsesberetningen i glasmosaikker og litografier, 8 bronzerelieffer (skabelsesberetningen og *Den Ottende Dag*) og maleriet *Den Ottende Dag*) og oplæsning

Medvirkende: Pankoret, Charlotte Hjørringgaard Larsen (sopran), Thomas Rewes (baryton), Lise Gam-Jensen (pianist), arresthuspræst Lena Bentsen (oplæser), Aage Nielsson (billedfremviser), Peter Schüsler (organist ved Vor Frue Kirke, Aalborg), Lisbeth Nymark Sørensen (organist ved Saltum Kirke), Saltum Kirkes Voksenkor (medvirker i Saltum Kirke) og tilhørerne. Leder og tilrettelægger: Kirsten Lodberg

Vor Frue Kirke, Aalborg, søndag den 25. september 2022 kl. 16
Saltum Kirke søndag den 2. oktober 2022 kl. 16

Indøvning af sangene for alle interesserede i Vor Frue Kirke, Aalborg, fredag den 23. september og i Saltum Kirke fredag den 30. september, begge dage kl. 16.30-17.30

Arrangører: Vor Frue Kirke, Aalborg, og Saltum Kirke

Tidligere musikarrangementer med billeder af Maja Lisa Engelhardts kunstværker

Mosaik omkring Maja Lisa Engelhardts religiøse univers med billeder fra Majas liv, kirkeudsmykninger, illustrationer til *Lilien på marken* og *Fuglen under Himlen*, *Ingemanns Morgen- og Aftensange* og billeder af 1. - 4. skabelsesdag

2013 Klosterkirken, Aalborg (30. april)

2014 Egeris Kirke, Skive (2. april), Hans Egedes Kirke, Aalborg (30. april) og Hune Kirke (8. maj)

2015 Vejgaard Kirke, Aalborg (10. april) og Vor Frue Kirke, Aalborg (17. april)

Pankorets Jubilæumsarrangement med billeder af den 5. skabelsesdag og den kommende udsmykning i Hune Kirke

2014 Hune Kirke (23. november Pankoret 35 år)

Den sjette skabelsesdag – En aften i brylluppets tegn for voksne i alle aldre med billeder af den 6. skabelsesdag

2017 Hune Kirke (24. maj)

Året rundt med Maja Lisa Engelhardts roser

2017 Vor Frue Kirke, Aalborg (7. oktober) og Nørresundby Kirke (8. oktober)

Maja Lisa Engelhardts skabelsesbilleder, Den syvende dag og Skabelsen

2019 Klosterkirken, Aalborg (30. marts)

Aftenland med billeder af Maja Lisa Engelhardt, oplæsning fra Aftenland af Pär Lagerkvist i Suzanne Brøgers oversættelse 2006, fællessang og korsang

2020 Gjør Kirke (13. september) og 2022 Margrethekirken, Aalborg (13. februar)

Inspiration til arrangementerne med billeder af Maja Lisa Engelhardt

Inspirationen til det første arrangement med Maja Lisa Engelhardts billeder kommer fra Klosterkirken i Aalborg. Med renoveringen i 2009-10 blev bænkegavlene i skibet malet stærkt gule. Rosakvartsdøren i koret blev først sat ind i 2016. Indtil da oplevede jeg en stor disharmoni i farvesætningen mellem skib og kor. For at skabe harmoni fik jeg ideen til at indføre billeder i stærkgule farver i mine arrangementer med oplæsning, kor og fællessang. At skabe et gult harmonisk rum kunne ske ved at vise billeder på det lærred, der kan trækkes ned mellem skib og kor. Valget af kunstnere faldt på den afdøde Anna Ancher og den nulevende Maja Lisa Engelhardt. Samtidig med at billeder af deres kunst blev vist, ville jeg i arrangementet også gerne gøre rede for deres religiøse ståsted. Således kom det første arrangement med billeder af Maja Lisa Engelhardt til at hedde *Mosaik omkring Maja Lisa Engelhardts religiøse univers*.

I dette første arrangement i 2013 med fokus på Maja Lisa Engelhardt indgik bl.a. billeder over de første fire skabelsesdage. I arrangementerne i 2014, 2017 og 2019 indgik billeder over den femte, sjette og syvende skabelsesdag og de syv litografier over skabelsesberetningen.

Da Maja Lisa Engelhardt efter skabelsesdagene inddrog den ottende dag i sit skaberværk, var der kun ét at gøre: at udarbejde endnu et arrangement, men nu med helt ny tekst og ny komposition for på den måde at "*benytte menneskets egenskaber til at fortsætte Guds vidunderlige verden*" (tekst til bronzerelieffet *Den Ottende Dag*).

I alle de år, jeg har udarbejdet arrangementer, har jeg bestræbt mig på at inddrage tilhørerne så meget som muligt ved at lade en stor del af arrangementet være fællessang. Dette er baggrunden for, at *Den Ottende Dag - 8 salmer* både opføres og udgives for kor og solister og til fællessang.

Kirsten Lodberg
Aalborg, maj 2022

Personalia

Kirsten Lodberg (1941)

er uddannet lærer, organist og cand.mag. i musik og fransk. Kirsten har arbejdet som musikskoleleder, organist og underviser og har i 1978 oprettet Pandrup Kommunes Musikskole og ledet den indtil 1984. (Musikskolen kom ved kommuneomlægningen under Jammerbugt Kulturskole). Kirsten var organistvikar ved Hune og Rødhus Kirke 1981-1990, samme sted ansat som organist 1990-2005, desuden organist ved Ingstrup Kirke 1989-1997. Kirsten har udarbejdet og ledet mange musikarrangementer, fra 2006 bl.a. med fokus på salmedigteren Svein Ellingsen og fra 2013 på Maja Lisa Engelhardt.

I 1979 oprettede Kirsten Lodberg Pankoret og har ledet det siden.

Maja Lisa Engelhardt (1956)

er dansk billedkunstner og udstillede første gang i 1986 (Klædebon). Herefter haft en lang række særudstillinger i ind- og udland og medvirket i mange gruppeudstillinger. Maja Lisa Engelhardt har stået for mange udsmykninger bl.a. på Christiansborg og Universitetet i København, Aarhus og Roskilde. Siden udsmykningen i Skelund Kirke (1999) har Maja Lisa Engelhardt udsmykket over 30 kirker i Danmark og flere i USA. Desuden har Maja Lisa Engelhardt sat sit præg på mange bogudgivelser bl.a. Bibelens største fortællinger. Fra o. 2005 endvidere beskæftiget sig med skabelsesberetningen med billeder "sjælelige landskaber" og værker over de enkelte skabelsesdage og senest over den ottende dag. Af skulpturer har Maja Lisa Engelhardt bl.a. skabt en 2,4 m høj skulptur af guldaldermaleren Johann Thomas Lundbye, afsløret og opstillet i Kalundborg august 2021.

Benedicte Hammer Præstholt (1978)

er cand.theol. og ph.d. fra Aarhus Universitet. Benedicte Hammer Præstholt har været præst i ti år i Mellerup Valgmenighed og har de seneste syv år været studielektor på Pastorseminariet i Aarhus. Benedicte Hammer Præstholt har udgivet en række bøger og artikler om teologiske emner og er en ofte benyttet foredragsholder. Som salmedigter og sangskriver er Benedicte Hammer Præstholt repræsenteret i både 100 salmer, Kirkesangbogen og i Højskolesangbogens 19. udgave.

Henrik Thorngaard (1958)

er uddannet lærer fra Aalborg Seminarium. 1983-1988 var Henrik Thorngaard musiklærer på Aabybro Ungdomsskole og 1988-2008 producer, producent og redaktør ved Danmarks Radio. 2008-2014 var Henrik Thorngaard orkesterchef ved Prinsens Musikkorps, og bestrider siden 2014 jobbet som direktør ved Folkekirkens Hus i Aalborg. Har udgivet en række noder som f.eks. Livet leger lærkespring, Sprækker i virkeligheden – Salmer til de ni læsninger med tekster af Lisbeth Smedegaard Andersen, Requiem. Sammen med tidligere biskop i Aalborg Stift, Henning Toft Bro, er Henrik Thorngaard repræsenteret i en række sangbøger – senest i Højskolesangbogens 18. og 19. udgave.

Charlotte Hjørringgaard Larsen (sopran)

er diplomuddannet sanger fra Nordjysk Musikkonservatorium og Den Kungliga Musikhögskola i Stockholm. Charlotte er netop vendt hjem til Danmark efter tre år i Wien, hvor hun sang i Vokalensemblet ved Stefánsdom, og studerede ved Cornelia Horak. Tidligere har Charlotte sunget større og mindre roller på forskellige scener i Danmark, bl.a. Det Nordjyske Operakompagni (En Opera) og Egnsteatret Undergrunden, hvor hun bl.a. har sunget: Blondchen i Bortførelsen fra Seraillet, Gilda i Rigoletto, Xenia i Boris Godunov. I 2018 blev hun kåret som ”Årets Kunstner”. Charlotte har senest sunget Suor Genovieffa i Puccinis Suor Angelica i ThatsYproductions’ regi. Charlotte Hjørringgaard Larsen har flere gange været solist med Aalborg Symfoniorkester, og i 2016 var hun sanger og konferencier ved deres skolekoncerter.

Thomas Rewes (baryton)

er uddannet sanger fra Det Jyske Musikkonservatorium, Aalborg, med studier i Leipzig. Thomas har modtaget flere priser og har medvirket i flere operaopsætninger samt som korist ved Den Jyske Opera. Som koncertsolist er Thomas efterspurgt i Faurés og Duruflés ‘Requiem’, Bachs ‘Matthäus-Passion’, ‘Juleoratorium’ og kantater, Händels ‘Messias’, Rossinis ‘Petite Messe Solennelle’. Hvert år synger Thomas talrige koncerter i hele landet med både verdslig musik, kirkemusik og opera. Senest har han medvirket i en nyskrevet opera ‘Dreamers Walk’ samt udviklet og spillet med i erindringsteater med mere end 150 forestillinger og koncerter på Nordjyske plejehjem.

Lise Gam-Jensen (pianist)

er uddannet klassisk pianist ved Det Jyske Musikkonservatorium og uddannet ved Anne Marie Fogh og Jørgen Hald. Lise afsluttede sin uddannelse med bravur i 2011. Siden har Lise Gam-Jensen spillet et hav af koncerter som solist, akkompagnatør, repetitør og kammermusiker i utallige sammenhænge. Hendes repertoire spænder vidt, og hendes sans for musikken og mestring af instrumentet har begejstret publikum i hele landet. Lise har tidligere beskæftiget sig med teater og flere gange fungeret som kapelmester i forskellige musicalopsætninger. Derudover underviser Lise Gam-Jensen i klaver på alle niveauer og har været koordinator og underviser i talentklassen på Aalborg Kulturskole. Lise Gam-Jensen har stiftet ”Goldschmidts Musikakademi Aalborg” og i en årrække været daglig leder. For nylig er Lise begyndt som producent for Aalborg Operafestival.

Maja Lisa Engelhardt • *Den Ottende Dag*, 2020 • Acryl på lærred, 210 x 350 cm